

Opinie & Debat

VERWARD GEDRAG

Door bestuurlijk falen fungeert de politie te vaak als psychiatrische opvang

Bestuurlijk falen leidt ertoe dat de problemen rond verward gedrag te vaak op het bordje van politie en crisisdiensten terecht komen. Willen we wachten tot iemand ontspooit, of organiseren we bescherming voordat het zover komt?

De waarschuwing van de Onderzoeksraad voor Veiligheid in zijn rapport van 21 april is glashelder: mensen met ernstige psychische aandoeningen lopen onnodige veiligheidsrisico's, net als hun omgeving. Daarmee bevestigt de raad wat hulpverleners, burgemeesters, agenten en families al jaren weten. Nederland spreekt eindeloos over 'verward gedrag', maar organiseert nog steeds onvoldoende wat werkelijk nodig is: tijdige zorg, bescherming en duidelijke verantwoordelijkheid.

De cijfers zijn onthutsend. De politie kreeg vorig jaar 170 duizend meldingen over mensen met verward of ontregelend gedrag. Dat zijn honderden meldingen per dag. Achter die cijfers gaan mensen schuil die psychisch ontregeld zijn, vaak gecombineerd met schulden, dakloosheid, verslaving, relationele breuken of sociaal isolement. Hun problemen worden pas zichtbaar als het misgaat. We weten ook dat de harde kern een stuk kleiner is en wellicht uit niet meer dan tienduizend mensen bestaat.

Dat is precies de kern van het falen. In Nederland komt ernstige psychische ontregeling te vaak pas in beeld zodra de politie wordt gebeld. Dan is de crisis al gaande. Agenten treffen mensen aan die verward rondzwerven, zichzelf verwaarlozen, overlast veroorzaken of een gevaar vormen voor zichzelf of anderen. Zij doen wat nodig is, vaak met grote inzet en menselijkheid. Maar de politie is niet bedoeld als psychiatrische opvang.

Toch is dat in de praktijk steeds vaker wel zo. Politiebureaus, spoedeisende hulpen en crisisdiensten functioneren als laatste vangnet van een systeem dat te laat in beweging komt. Cellen worden tijdelijke rustplaatsen. Wachtruimtes worden noodopvang. Agenten begeleiden mensen die vooral behandeling nodig hebben. Soms moet zelfs specialistische politiecapaciteit worden ingezet bij crisissituaties die in wezen een zorgvraag betreffen. Dat is geen falen van politie of zorgprofessionals. Het is bestuurlijk falen.

We weten namelijk al lang wat werkt. Voldoende beschermde woonvormen. Snelle toegang tot behandeling. Intensieve ambulante begeleiding. Bemoeizorg voor mensen die zorg mijden. Nauwe samenwerking tussen ggz, gemeenten, woningcorporaties, politie en familie. Langdurige begeleiding in plaats van korte trajecten. Continuïteit in plaats van steeds wisselende hulpverleners. De kennis ontbreekt niet.

Wat ontbreekt, is georganiseerde verant-

Verwarde man veroorzaakt overlast en wordt afgevoerd door de politie in Rotterdam, oktober 2023.
Foto Arie Kievit

Armand Höppler is oud-psychiater en oud-ggz-bestuurder.

woordelijkheid en passende, niet-versnipperde financiering.

De afgelopen jaren is die verantwoordelijkheid verdeeld over gemeenten, zorgverzekeraars, ggz-instellingen, woningcorporaties, veiligheidsregio's en ministeries. Iedereen beheert een stukje van het probleem; niemand draagt het geheel. Dat leidt tot wachtlijsten, afschuiven, onduidelijke regie en mensen die tussen loketten verdwijnen. Juist wie het minst zelfredzaam is, betaalt daarvoor de hoogste prijs: verlies van huisvesting, gezondheid, veiligheid en menswaardigheid.

Het debat gaat vervolgens stevast over incidenten. Had iemand eerder ingegrepen? Waarom werd deze persoon niet opgenomen? Waarom moest de politie opnieuw komen? Maar incidenten zijn meestal niet het begin van het probleem. Zij vormen het eindpunt van een lange keten van uitgestelde

Niemand draagt het geheel. Dat leidt tot wachtlijsten, afschuiven, en mensen die tussen loketten verdwijnen

verantwoordelijkheid, gemiste signalen en versnipperde besluiten.

Wie vrijheid serieus neemt, moet ook bescherming serieus nemen. Bij ernstige psychische ontregeling is autonomie soms kwetsbaar of tijdelijk aangetast. Dan is niets doen geen neutraliteit, maar verwaarlozing. Te lang hebben we bestuurlijke terughoudendheid verward met respect voor zelfstandigheid. Vrijheid zonder begeleiding wordt voor kwetsbare mensen al snel een leeg begrip.

Wat moet er nu gebeuren?

- Ten eerste: wijs per regio één publiek verantwoordelijke bestuurder aan met doorzettingsmacht over zorg, wonen en veiligheid en goede inhoudelijke psychiatrische ondersteuning.
- Ten tweede: investeer fors in woonplekken, klinische capaciteit en langdurige ambulante begeleiding.
- Ten derde: bouw 24/7 'outreaching' teams die actief contact zoeken met mensen die zorg mijden.
- Ten vierde: haal de politie uit de rol van noodopvang.
- Ten vijfde: meet succes niet alleen in kostenbeheersing, maar in stabiliteit, herstel, veiligheid en menselijke waardigheid.

De kernvraag is simpel: willen wij wachten tot iemand ontspooit, of organiseren wij bescherming voordat het zover komt? Een beschaafde samenleving herkent kwetsbaarheid niet pas wanneer de sirenes afgaan. Zij handelt eerder.